

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національна Академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені І. Зязюна НАПН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут
Мукачівський державний університет
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Національний університет «Острозька академія»
Рівненський державний гуманітарний університет
Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада Світового Конгресу Українців
(Канада)
Гданська Вища школа гуманістична (Польща)
Вища лінгвістична школа у Ченстохово (Польща)
Сучавський університет імені Штефана Чел Марє (Румунія)
Університет міжнародного бізнесу ISM (Словакія)
Аріельський університет (Ізраїль)

РОЗВИТОК ОСВІТНІХ СИСТЕМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

*Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції*

26-27 травня 2021 р.

Чернівці – 2021

УДК 37(082)

Р 64

Друкується за ухвалою Вченої ради Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 30 червня 2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Філіпчук Георгій Георгійович, доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) Національної Академії педагогічних наук України;

Федірчик Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор;

Романюк Світлана Захарівна, доктор педагогічних наук, професор;

Янкович Олександра Іванівна, доктор педагогічних наук, професор;

Шестобуз Ольга Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент;

Kierzkowska Iryna, Dr. prof. Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna
(Польща);

Colomeischi Aurora-Adina, Phd, associate professor, Stefan cel Mare
University (Румунія).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Хомич Лідія Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор, заступник
директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені
Івана Зязюна НАПН України;

Осадченко Інна Іванівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини.

Р 64 **Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій:**
Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 26-27 травня
2021 року / за наук. ред. д. пед. наук С.З. Романюк. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т,
2021. 328 с.

ISBN 978-966-423-634-5

До збірника увійшли наукові доповіді та виступи учасників Міжнародної науково-
практичної конференції «Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних
трансформацій», які розкривають освітні системи у вимірі ретроспективних та сучасних
реалій: вітчизняний і міжнародний досвід, тенденції розвитку вищої педагогічної освіти
у світовому освітньому просторі, компетентнісний підхід у професійному становленні
сучасного педагога, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості педагога
в умовах інноваційних освітніх змін, управління розвитком педагогічних систем у
контексті суспільних трансформацій, освіти дорослих у національному і світовому
освітньому просторі.

Збірник адресовано науковцям, педагогам, студентам, аспірантам, докторантам,
широкому загалу читачів, усім, хто цікавиться проблемами розвитку вищої освіти.

УДК 37(082)

Відповідальність за зміст матеріалів та літературні джерела несуть автори.

© Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 2021

Бигар Ганна, Варварич Віталія	80
Інноваційні методи підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах євроінтеграції	
Біленкова Лідія	85
Сучасні підходи у підготовці майбутнього вчителя початкової школи до роботи в пришкільних оздоровчих таборах	
Білоус Олена	90
Професійний розвиток педагога у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами	
Бісовецька Людмила, Суржук Тетяна.....	96
Формування у майбутніх учителів початкових класів дослідно-пошукової компетентності в процесі навчання мовно-літературної освітньої галузі	
Бобак Оксана, Смеречак Леся	101
Інклюзивна складова професійної компетентності педагогів	
Боднарук Ірина	104
Пропедевтична педагогічна практика в системі професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва	
Бопко Ігор, Островська Надія.....	109
Вплив проєктної технології на формування професійної ідентичності майбутніх фахівців	
Боровець Олена.....	114
Значення та структура професійного іміджу педагога	
Бражанюк Андрій	118
Методологічні підходи формування професійної культури майбутніх фахівців в умовах фахової професійної підготовки	
Величко Ольга	123
Виховання духовно-моральних цінностей у професійному становленні майбутніх учителів	
Вілюра Юлія, Десятник Катерина	128
Формування у майбутніх учителів початкової школи поваги до дитини в процесі професійної підготовки	
Гандзілевська Галина, Тимощук Єлизавета	134
Можливості психодрами у реалізації компетентнісного підходу в освітньому просторі	
Гатеж Наталія	138
Від естетичної культури вчителя до естетичного виховання учнів	
Гордійчук Оксана	143
Формування самостійності в молодших школярів через реалізацію змісту навчального предмета «Українська мова»	

Людмила Бісовецька
кандидат філологічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Україна
bisovetska.l@gmail.com

Тетяна Суржук
кандидат педагогічних наук, доцент,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Україна
surzhuk010266@gmail.com

Liudmyla Bisovetska
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
Rivne State University for the Humanities
Ukraine
bisovetska.l@gmail.com

Tetiana Surzhuk
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Rivne State University for the Humanities
Ukraine
surzhuk010266@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДОСЛІДНО-ПОШУКОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МОВНО-
ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ**

**DEVELOPMENT OF RESEARCH COMPETENCIES BY FUTURE
ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN LANGUAGE AND
LITERATURE EDUCATION PROCESS**

Сучасні тенденції розвитку школи, ускладнення завдань початкової освіти і розвитку учнів передбачають посилення творчого характеру викладання і диктують нові вимоги до підготовки учителів початкових класів. Сучасній школі потрібен учитель нового типу, учитель-творець, учитель-дослідник, що

має здатність творчого коригування будь-якого педагогічного прийому, засобу, вміння спостерігати, аналізувати, знаходити аналогію, встановлювати відмінності, виділяти головне, узагальнювати, робити висновки, критично оцінювати, вибирати стратегії поведінки в тій або іншій навчальній ситуації, а також створює умови, що сприяють активізації пошукового мислення учнів, – учитель, який має розвинене науково-педагогічне мислення.

Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта [1, с. 9] у переліку компетентностей випускника серед загальних компетентностей називає дослідницько-праксеологічну: здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

Завдання розкриття творчого потенціалу особистості, розвитку її самостійності, здатності до дослідження, виховання її духовних і інтелектуальних потреб є актуальним в сучасному викладанні закладів вищої освіти. Підготовка майбутніх учителів як самостійно і критично мислячих особистостей, здатних генерувати власні системи навчання, можлива лише на основі різноманітного досвіду творчої діяльності, набутого ними на студентській лаві. Тому мета педагогічного факультету – на основі фундаментальних знань і умінь розвивати у студентів здатність до творчості, до дослідження. Тільки творчо працюючий учитель, учитель-дослідник, стане активним учасником інноваційних процесів в школі, носієм нових педагогічних технологій.

За самою своєю логікою, за філософською основою, за творчим характером, – наголошував В. О. Сухомлинський, – педагогічна праця неможлива без елемента дослідження... Якщо Ви хочете, щоб педагогічна робота приносила вчителю радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворилося в нудну, одноманітну повинність, ведіть кожного вчителя на щасливу стежинку дослідження. Стає майстром педагогічної праці звичайно той, хто відчув у собі дослідника [2, с. 471].

Інновування традиційного навчання здійснюється за рахунок зміни моделі навчання, де майбутній вчитель стає активним суб'єктом професійної діяльності внаслідок само-

навчання на основі визнання особистості як активного суб'єкта власного життя і поведінки. У зв'язку з цим технологічна система пізнавальної діяльності здобувачів освіти складається з логічного ланцюжка методів: «дослідження – діалог – гра», де дослідження передбачає формування здатності студентів висувати проблеми і генерувати ідеї щодо їх вирішення; діалог – це обмін інформацією з урахуванням різних позицій і точок зору учасників; гра – моделювання предметно-змістового і соціально-психологічного досвіду майбутнього спеціаліста.

Сенс нетрадиційних форм навчання зводиться до того, щоб здобувачі освіти були зацікавлені не тільки формою проведення, але і змістом навчальної інформації і щоб у них сформувалась установка на творчість і постійний педагогічний пошук.

До нестандартних відносять доволі велику групу занять: ділові і рольові ігри, конференції, заняття-змагання у вигляді різноманітних конкурсів, інтегративні заняття, тренінгові заняття тощо.

До прикладу розглянемо тренінгові заняття, технологію проведення яких подає Н. О. Морева [3, с. 183]. Тренінг використовується і як метод, і як самостійна форма навчання. В організації навчальних тренінгів реалізується єдність педагогічних знань і практичних педагогічних дій. Тренінг як детально організована сукупність умисних психолого-педагогічних дій та організаційних кроків, здійснюваних у певній послідовності, закріплює результативність навчання у трьох напрямках. По-перше, тренінг дає знання і можливість їх використати; по-друге, він сприяє набуттю і певній корекції умінь; по-третє, будь-яке тренінгове заняття – це усвідомлення цілей, мотивів, змісту, особистісної чи професійної позиції майбутнього професіонала.

Основу тренінгових занять складають такі правила: активність; конфіденційність; право казати «ні»; не обманювати; право на підтримку; обов'язок слухати, не перебиваючи; участь у всьому; право на особисту думку; працювати «від» і «до»; говорити від себе особисто про те, що відбувається тут і зараз.

Ключові моменти конструювання тренінгових занять: 1) визначення цілей тренінгу; 2) проєктування тренінгу; створення клімату навчання.

Цілі тренінгу повинні бути зрозумілі і прийняті усіма учасниками, тому цілі заняття й окремої вправи формулюються в позитивних категоріях, повинні досягатися спільними зусиллями; викладач повинен побачити, почути і відчути, що цілі заняття досягнуті; цілі заняття мають бути оцінені.

У проєктуванні тренінгу виділяють чотири важливі моменти: визначення змісту заняття; вибір вправ для заняття; відбір методів реалізації вправ; оцінка заняття. Зміст заняття охоплює три галузі – знань, умінь, цінностей; торкається чотирьох сторін особистості майбутнього фахівця: фізичної, емоційної, духовної, інтелектуальної.

Будь-яке тренінгові заняття спрямовано на формування інтелектуальних умінь і навичок, оскільки учасники заняття висловлюють свої думки, набувають певний досвід. Вправи тренінгу можуть даватися всій групі в цілому, декільком підгрупам учасників, персонально кожному. Зміст вправ повинен відповідати цільовому призначенню і розкривати зміст теми тренінгу. Процес планування вправ включає в себе декілька моментів: визначення цілі, виділення конкретного завдання для її здійснення, укладання інструкції з виконання.

Методи навчального тренінгу спрямовані на набуття здобувачами освіти професійно-значущих якостей, умінь і навичок через вплив на їх особистісну сферу. Оскільки тренінг розглядається як різновид навчального заняття, то при відборі методів активного навчання акцент зміщується в бік тих із них, які удосконалюють професійні уміння і навички: рольові ігри, аналіз різноманітних ситуацій, дискусії.

На заключному етапі тренінгу оцінюються результати заняття в цілому, діяльність кожного учасника у досягненні цілей заняття і особистісних цілей. Критеріями оцінки ефективності заняття і значущості його для кожного учасника можуть служити успішність, тобто наскільки цілі тренінгу були досягнуті раціональним шляхом і яка його значущість для конкретного професіонала; ефективність, тобто які зміни відбулися в розвитку особистісно-професійних якостей та умінь учасників тренінгу; продуктивність, тобто досягнення кращих результатів.

У Типовій освітній програмі Нової української школи за редакцією О. Я. Савченко одним із завдань мовно-літературної

освітньої галузі є дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови. Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя [4, с. 194].

Для тренінгового заняття здобувачам СВО «Бакалавр» було запропоновано книги сучасних українських письменниць Галини Вдовиченко «Чорна-чорна курка» та Мар'яни Князевич «Шустрик». Двом групам студентів було визначено мету – на основі текстів укласти завдання до змістової лінії «Досліджуємо мовні явища». Учасники тренінгу склали різноманітні завдання до розділу «Досліджую текст», як-от: Пригадай, що ти знаєш про текст. Зачитай зачин і кінцівку. Знайди у тексті фрагменти розповіді, опису, міркування. Визнач тип тексту. Назви тему і мету тексту. Порахуй, скільки частин у цьому тексті. Склади план. Як зв'язані речення в цьому тексті? Напиши есе про улюблену тварину.

У кінці заняття студенти здійснили оцінку і самооцінку виконаної роботи та визначили перспективи подальшої роботи: дослідження будови слова, частин мови, орфографії та пунктуації.

Література

1. Стандарт першого рівня вищої освіти, ступеня бакалавра, спеціальності 013 «Початкова освіта». Київ, 2016. 22 с.
2. Сухомлинський В. А. Розмова з молодим директором. *Вибрані твори в п'яти томах*. Том 4. Київ : Радянська школа, 1977. 640 с.
3. Морева Н.А. Технологии профессионального образования : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва : Академия, 2008. 432 с.
4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. Київ : ОСВІТА-ЦЕНТР+, 2018. 240 с.